

DE STRAATTUIN IN OPMARS!

Voor een stad
waar de natuur
is toegelaten

leefmilieu
brussel

.brussels ♡

LEEFMILIEU.BRUSSELS

INHOUD

Wat is het nut van een straattuin?	4
Voordat u eraan begint	6
Of planten op straat?	10
• Aan de voet van een boom	10
• Tegen de gevel	11
• In bakken, potten of balkonbakken	14
Straattuinieren, gebruiksaanwijzing	16
• Ik informeer me en praat met mijn buren	16
• Ik vraag een vergunning aan indien nodig	16
• Ik kies mijn planten	16
• Ik geef de voorkeur aan zaden	16
• Ik kies de juiste planten	17
• Alle materiaal bij de hand	17
• Voorbereiding van de grond	18
• Ik plant in de juiste periode	18
• Ik plant volgens de regels	18
• Een strooisellaag	18
• Ik giet wanneer nodig	18
• Ik zet bordjes met uitleg	19
• Ik verwelkom insecten en vogels	19
• Ik bemest met organische meststoffen	19
• Ik snoei wanneer nodig en ik onderhoud	19
• Ik gebruik geen pesticiden	19
Inspiratie : welke planten kiezen?	20
Een stapje verder	23

LEVE DE NATUUR IN DE STAD!

“Geluk zit in een klein hoekje”, zo wordt gezegd. Een groen hoekje, meer bepaald. In de stad ligt dat soms wat moeilijk! Toch gaat er niets boven een hoekje natuur om rust te brengen, om te zorgen dat we het allemaal weer zien zitten, en om de biodiversiteit een duwtje in de rug te geven. Tal van stadsbewoners-bewoonsters hebben dan ook hun mouwen opgestroopt om de stad gezelliger en groener te maken. En dat kan ook zonder tuin. Boomvoeten, gevels vol klimplanten, bloem- en balkonbakken: dankzij de straattuin wordt de natuur weer een vaste waarde in de stad!

Ja, maar... hoe begin ik eraan? Mag dat zomaar in de openbare ruimte? Welke planten zet ik en hoe moet ik ze onderhouden? In deze gids vindt u een overvloed aan praktische tips, handigheidjes en ideeën om de straat te beplanten. Uw levenskwaliteit kan er alleen maar op vooruitgaan.

Veel leesplezier!

WAT IS HET NUT VAN EEN STRAATTUIN?

Droomt u van bebloemde boomvoeten, klimplanten tegen uw gevel of bloembakken op straat? Steeds meer burgers hebben net als u zin om met hun handen in de grond te woelen en een stukje natuur op straat te verzorgen. Het verandert de stad echt!

ZOMAAR!

Ook wie echt graag in de stad woont, ervaart de omgeving als veel aangenamer als er hoekjes groen bij komen. Groen zal u zelfs opmonteren! Studies hebben bewezen dat de natuur een ontspannend effect heeft en zo hyperactiviteit, stress en depressies bestrijdt. Deze positieve effecten wegen nog meer door als u zelf tuinert: uw zintuigen ontwaken en u krijgt verbinding met levende materie en met het ritme van de wisseling der seizoenen. Redenen genoeg dus om zelf aan de slag te gaan!

MINDER HEET IN DE ZOMER

Een straat zonder plantengroei wordt in de zomer al snel snikheet. Onbekte muren en asfalt absorberen de hitte, wat de omgevingstemperatuur doet stijgen en “hitte-eilanden” creëert. Planten zorgen voor een microklimaat. Door te transpireren behouden ze een vochtigheidsgraad die de atmosfeer helpt afkoelen en het uitdrogende effect van de wind vermindert. U kunt weer ademen!

GEZONDERE LUCHT EN MINDER KOOLSTOF

De vochtigheid die de planten produceren, draagt ook bij aan een betere luchtkwaliteit. Een te droge lucht bevordert de verspreiding van pollen, stof en giftige deeltjes. Nog beter is dat de planten bepaalde polluenten vasthouden of absorberen. En om zich te ontwikkelen gebruiken de planten een deel van de koolstof in de lucht en geven ze zuurstof af. Dat komt goed uit, want vooral in de stad is dit nodig!

MINDER OVERSTROMINGEN

In de stad is de grond steeds meer gebetonneerd, zodat het water niet langer op natuurlijke wijze kan doorsijpelen. Tijdens zware regenbuien stroomt het water dan als een waterval door de riolen. Die kunnen overlopen en hele wijken onder water zetten. Als er meer planten zijn, wordt het debiet vertraagd en wordt een deel van het regenwater opgeslorpt. Bovendien fixeert de vegetatie bepaalde polluenten. Daardoor verbetert de kwaliteit van het water dat doorsijpelt in de grond of dat wordt geloosd in de waterlopen.

MEER NATUUR

Dieren en planten kunnen echt niet zonder natuurlijke ruimte om te leven, zich te voeden, zich voort te planten en zich van het ene gebied naar het andere te verplaatsen. En wanneer menselijke activiteiten te veel plaats innemen, overleven bepaalde soorten niet: dat is vandaag het geval in de meeste grootsteden. Door straten te beplanten, kunnen verschillende groene ruimten onderling worden verbonden en kan een ecologisch netwerk in stand worden gehouden: vlinders, lieveheersbeestjes en vogels nemen opnieuw hun intrek in onze wijken.

GEZELLIGER

In een groene straat voelen we ons veiliger. Planten hebben zelfs een positief effect op onbeleefd of grof gedrag, tenminste als we ons niet laten ontmoedigen door vandalenstreken! Maar bovenal helpt straattuinieren om banden te smeden met de burens: mensen blijven staan om een praatje te slaan, wisselen plannen uit, bewonderen het resultaat en gaan samen aan het schoppen. Wie samen activiteiten onderneemt, voelt zich uiteindelijk ook minder alleen. Samen met de burens kunt u zelfs een nieuwe straattuin uit de grond stampen! Tal van Brusselse verenigingen en de projectoproep “Vooruit met de wijk” kunnen u hierbij helpen: vraag het eens na!

Alle contactgegevens vindt u achteraan in deze brochure.

VOORDAT U ERAAN BEGINT

Uw beslissing staat vast: u wilt tuinieren in uw straat! Denk er in de eerste plaats aan dat planten leven. In tegenstelling tot muurschilderingen of siervoorwerpen hebben ze lucht, ruimte, water, voeding en verzorging nodig, vooral in een moeilijke omgeving zoals een stad. Hieronder geven we 9 punten om te overlopen voor u eraan begint, om de natuur alle kansen te geven!

1. GA NA OF U EEN VERGUNNING NODIG HEBT

Sommige gemeenten hebben een plantvergunning ingevoerd. Die bepaalt wat mag worden aangeplant op hun grondgebied, en onder welke voorwaarden. De straattuiniers verbinden zich ertoe enkele goede praktijken voor milieuvriendelijk tuinieren te volgen en hun aanplantingen te onderhouden. "Wie plant, onderhoudt", is de regel! Voorafgaand aan elk project moet u zich informeren bij uw gemeente: misschien krijgt u zelfs hulp in de vorm van planten, en komen ze die zelf voor u plaatsen!

GEMEENTE- OF GEWESTWEG?

In Brussel zijn de meeste wegen gemeentewegen, maar sommige straten of grote lanen zijn gewestelijke bevoegdheid. Raadpleeg het netwerk op de Mobigis-website (zie referenties achteraan in de brochure), of vraag aan uw gemeente of uw straat tot haar bevoegdheid behoort. Voor een gewestweg moet u een vergunning aanvragen bij Brussel Mobiliteit.

2. RESPECTEER DE GEDEELDE OPENBARE RUIMTE

De straatplanten mogen de doorgang, de verplaatsingen en de veiligheid van de passanten niet belemmeren. Wilt u een bak of een plant tegen de gevel plaatsen? Denk dan aan de gebruikers met wie u deze openbare ruimte deelt.

- Het voetpad moet voldoende vrij blijven voor voetgangers, vooral voor mensen met kinderwagens of rolstoelen en voor slechtzienden. De huidige reglementering voorziet een doorgang van 1,5 m zonder belemmeringen, maar een herziening van dit reglement zou deze vrije doorgang op 2 m kunnen brengen. Het is dus geen slecht idee nu al rekening te houden met deze maatregel.
- Tot 2,5 m hoogte mogen de klimplanten en bakken niet meer dan 12 cm uitsteken van de gevel.
- Het stadsmeubilair (banken, vuilnisbakken, verlichting, aanplakbiljetten, enz.) moet toegankelijk en functioneel blijven.
- De aanplantingen mogen de zichtbaarheid van de verkeersborden niet belemmeren, mogen de toegang voor voertuigen niet blokkeren en mogen de zichtbaarheid van de voetgangers (waaronder kinderen) op de kruispunten niet hinderen.

3. ZOEK MEDESTANDERS

Zowat overal in het Gewest steken projecten de kop op, dankzij de inzet van individuen, groepen of verenigingen. Vraag vooraf na bij uw gemeente of u zich kunt aansluiten bij een collectief project dat bezig of in voorbereiding is. Samenwerken is veel aangenamer en minder zwaar! Bovendien zetten sommige gemeenten liever een hele straat vol klimplanten dan hier en daar een huis. En een volledig beplante straat levert niet alleen een grotere bijdrage aan het ecologische netwerk. Het ziet er ook veel mooier uit!

4. HOUD REKENING MET DE BEPERKINGEN VAN DE STAD

Tuinieren op straat is heel wat anders dan in de tuin. De planten hebben er een zwaarder leven! In een ruimte die is volgestort met beton is het veel droger, smalle straten zijn vaak donker en versterken het effect van de wind, het autoverkeer vervuult en zorgt voor trillingen die de grond verdichten, tactloze voorbijgangers gooien afval of vuilniszakjes op de grond. En dan zijn er nog de honden en katten die "cadeautjes" achterlaten, en het strooizout. Kies daarom planten die tegen een stootje kunnen. Vergeet ook niet dat ze zorg nodig hebben. Trek er dus tijd voor uit.

5. KIES AANGEPASTE PLANTEN

Veel planten kunnen overleven op straat, in potten of aan de voet van bomen, op voorwaarde dat ze zorg krijgen. Maar sommige stellen hogere eisen dan andere. De verleiding kan groot zijn om voor weelderige bloemen te kiezen, die er prachtig uitzien, maar heel kwetsbaar zijn en bij het eerste zuchtje wind hun kopje laten hangen. Kies dus beter voor harde, vaste planten die goed aangepast zijn aan ons klimaat en die zich, indien mogelijk, gemakkelijk uitzaaien.

De volledige lijst van aanbevolen planten vindt u op leefmilieu.brussels/plantenlijsten

6. GA VOOR VARIATIE

De natuur houdt van diversiteit! Door verschillende planten te combineren op één plek, vermijdt u dat de grond verarmt, beperkt u het risico van ziekten en parasieten en bevordert u de biodiversiteit. Let wel: niet alle combinaties werken. Schaduw of zon, zandgrond of zure grond, natte of droge grond, ... Sommige planten hebben een duidelijke voorkeur en laten zich niet zomaar samen zetten. Ga eventueel bij een specialist te rade!

Denk er dus aan te variëren op het vlak van:

- hoogte: door bodemdekkers te planten tussen bloemen met lange stengels. Bodembedekkers houden de bodem van nature vochtig;
- type van gebladerte: als u altijdgroene en bladverliezende bomen combineert, zit u zelfs in de winter tussen het groen;
- variëteiten, door aan nuttige combinaties te denken: zo is afrikaantje, bijvoorbeeld, ideaal tegen bladluis en houdt bernagie naaktslakken op een afstand.

7. HOED U VOOR INVASIEVE UITHEEMSE PLANTEN!

Sommige uitheemse soorten schaden de biodiversiteit omdat ze gaan woekeren en lokale planten verdringen. Zo verstoren ze het hele ecosysteem. Dit is bijvoorbeeld het geval met de Japanse duizendknoop, de reuzenberenklauw en de welbekende buddleja ("vlinderstruik"). Plant ze dus nooit aan, net als spirea, herfstaster, zwart tandzaad of lupine: het is verboden!

De volledige lijst van invasieve uitheemse soorten vindt u op leefmilieu.brussels/plantenlijsten

8. NEM VOORZORGEN

Vermijd giftige planten zoals lelietje-van-dalen en vingerhoedskruid. Ook doornplanten kunnen hinderlijk zijn voor voetgangers. Wat eetbare planten betreft, hangt het ervan af. De burgerbeweging "Ongelooflijk eetbaar", ontstaan in Engeland, plant overal waar mogelijk in de openbare ruimte eetbare planten aan. Iedereen kan er gratis en naar hartenlust van eten. Dit is geen aanrader op plaatsen met veel verkeer, maar kan perfect in minder drukke straten. Controleer wel of uw gemeente het aanplanten van eetbare planten toestaat, in bakken of aan de voet van de bomen langs de straat. Dat is immers niet altijd het geval.

9. TUINIER OP NATUURLIJKE WIJZE

Pesticiden zijn streng verboden in de openbare ruimte, ook op de voetpaden. Ze bevatten stoffen die het grondwater vervuilen en insecten - vooral bijen - en mensen vergiften. Gelukkig zijn er natuurlijke oplossingen die gemakkelijk te gebruiken zijn om onkruid, vernielers van gewassen of ziekten te bestrijden. Onkruid bestrijden met producten zoals zout of azijn is overigens eveneens verboden, omdat dit de grond onvruchtbaar kan maken!

NATUUR TUSSEN DE STRAATSTENEN!

Alsof het niets is, groeien ze in scheurtjes in muren, lopen ze langs de voetpaden, steken ze de kop op in grind, vestigen ze zich aan de voet van bomen en zetten ze spontaan onze straten in de bloemetjes. Planten die vroeger nog "onkruid" werden genoemd, zijn vaak wilde planten die perfect aangepast zijn aan onze contreien. Laat ze dus bloeien en denk eraan: pesticiden zijn verboden in de openbare ruimte! Ze steken de straat in een paars, geel of blauw jasje en voeden de kleine insecten. Sommige wilde planten zijn bovendien eetbaar of geneeskrachtig.

VOOR MEER INFORMATIE

- Neem deel aan de begeleide wandelingen over de wilde plantjes op straat. Leefmilieu Brussel organiseert er in het hele Gewest onder de naam "Brusselse wilde plantjes". Het programma verschijnt in de lente op leefmilieu.brussels/wildeplantjes
- Sint-Gillis organiseert wandelingen in de gemeente onder de naam "Straatmadeliefjes". straatmadeliefjes.brussels
- Leer deze planten kennen en voer uw observaties in op de website waarnemingen.be

KIES DE JUISTE PLANTEN

Voor straattuinen kiest u bij voorkeur:

- **Planten "van bij ons" (inheemse):** ze zijn goed aangepast aan ons klimaat en stellen geen hoge eisen, ze groeien spontaan, zonder menselijke tussenkomst. Ze zijn ook bijzonder goed bestand tegen ziekten en roofvijanden. Ze ontwikkelen zich snel en verwelkomen onze insecten en vogels. In het stadscentrum, dat meer verhard is, is het "klimaat" wel warmer. Daarom kiest u daar waarschijnlijk beter planten die iets meer ten zuiden van ons land groeien.
- **Winterharde of vaste planten:** in tegenstelling tot eenjarigen, die elk jaar vervangen moeten worden, doorstaan vaste planten de winter, soms onzichtbaar onder de grond, om aangesterkt terug te keren en zich te vermenigvuldigen in de lente, jaar na jaar. Ze zijn ook gemakkelijk te onderhouden. Zorg er gewoon voor dat ze niet te veel plaats innemen. Resultaat: het is veel goedkoper dan elk jaar planten te kopen en de milieu-impact is veel kleiner. Opgelet! Sommige planten, zoals pronkerwt, klokje of afrikaantje, bestaan in een winterharde en een eenjarige versie. Kies dus de winterharde versie.
- **De juiste plant op de juiste plaats:** om een klimplant te installeren op uw gevel, moet u rekening houden met de maximale hoogte die de volgroeide plant kan bereiken. Denk er ook op voorhand aan hoe goed u de plant kan onderhouden. Bijvoorbeeld, moet hij gesnoeid worden? Hebt u een ladder die hoog genoeg is om bij de hoogste takken te geraken? Houd ook rekening met de huizen van de burens en de eventuele hinder die de plant zou kunnen

berokkenen bij uw burens. En wat geldt voor gevels is ook waar voor bloembakken of boomvoeten.

- **Bloembollen, wortelstokken of knollen:** tulpen, hyacinten, irissen en dahlia's zijn vaste planten met ondergrondse stengels die u aan boomvoeten of in potten kunt planten. Ze zijn gemakkelijk te gebruiken, stellen weinig eisen en bloeien bijna het hele jaar. Sommige soorten moet u uitgraven zodat ze de winter beschut kunnen doorbrengen: informeer u!
- **Planten die bestuivende insecten aantrekken (bijen, vlinders, kevers of vliegen):** bestuivende insecten brengen stuifmeelkorrels over tussen bloemen, en bevruchten zo planten die zaden en vruchten dragen. Terwijl 70 tot 80% van de planten ervan afhankelijk om te overleven, zijn de bestuivende insecten ernstig bedreigd. Plant dus bijvoorbeeld wilde narcissen, bernagie, rozemarijn, slangenkruid of stokrozen: de bestuivers zijn er dol op.
- **Enkelvoudige bloemen en botanische variëteiten:** insecten hebben liever enkelvoudige dan dubbele bloemen. De natuurlijke "botanische" variëteiten die dicht bij de wilde soorten staan, zijn ook veel interessanter dan de tuinterssoorten (ook "cultivars" genoemd). U weet dus wat te kiezen!
- **Planten die vogels aantrekken:** vogels betalen een zware tol in de stad en zijn steeds zeldzamer in onze tuinen. Roodborstjes, mezen, vinken en grasmussen zijn vooral dol op de bessen van klimop of spelen verstopperkje in kamperfoelie.

Maak de juiste keuze aan de hand van de lijst met aanbevolen planten om de biodiversiteit te bevorderen, die u vindt op leefmilieu.brussels/plantenlijsten

OF PLANTEN OP STRAAT?

Afhankelijk van hoe uw straat is ingedeeld, kunt u planten aan de voet van bomen, langs uw gevel, in de kleine vrije ruimten in volle grond, in bloempotten en (balkon-)bakken. Elke plek heeft haar voor- en nadelen!

OPGELET VOOR OPPERVLAKKIGE WORTELS!

Plant niets aan de voet van deze bomen: u zou hun wortels kunnen beschadigen.

- Noorse esdoorn (*Acer platanoides*)
- Gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*)
- Witte esdoorn (*Acer sacharinum*)
- Krentenboompje (*Amelanchier arborea*)
- Zweepenboom (*Celtis occidentalis*)
- Katsuraboom (*Cercidiphyllum japonicum*)
- Pluimes (*Fraxinus ornus*)
- Magnolia 'Kobus' (*Magnolia 'Kobus'*)
- Magnolia 'Galaxy' (*Magnolia 'Galaxy'*)
- Gewone plataan (*Platanus acerifolia*)
- Japanse sierkers (*Prunus 'Pandora'*)
- Kerspruim (*Prunus cerasifera*)
- Chinese kers (*Prunus 'Umineko'*)
- Gedeelde meelbes (*Sorbus thuringiaca*)

AAN DE VOET VAN EEN BOOM

Bent u gezegend met bomen in uw straat? Dan kan u de ruimte aan de voet ervan makkelijk omtoevaren tot een fleurig hoekje natuur! Controleer eerst welke voorwaarden uw gemeente hanteert voor het beplanten, want de boom en de boomvoet blijven eigendom van de gemeente. De gemeente (of eventueel het Gewest) behoudt dus altijd het recht om in te grijpen, of indien nodig zelfs een vergunning te weigeren.

Welke bomen zijn toegelaten?

Planten en zaaien mag alleen aan de voet van een boom die minstens 3 jaar eerder werd aangeplant (de aanwezigheid van opbindstokken is een goede indicatie van een recente aanplanting), om de groei niet te beperken. Beschadig ook zeker de wortels niet. Daarnaast plant u beter niets aan de voet van een boom als de wortels zichtbaar zijn of aan de oppervlakte liggen, zoals bij esdoorn of magnolia. Zaaien kan echter altijd, en doorgaans geniet dit ook de voorkeur aan de voet van bomen.

Bij oude bomen, met een goed verdichte grond, is planten echter niet aangeraden (en soms zelfs onmogelijk). Het is ook niet aan te bevelen een laagje grond toe te voegen om de wortels te "beschermen": dit zou ze integendeel kunnen verstikken en het kan de hals van de boom (net boven de wortels) laten verrotten. U mag dus alleen planten of zaaien als het de boom geen schade toebrengt.

Hoe planten?

Om de boom niet te beschadigen en tegelijk uw aanplantingen alle kansen te geven, dient u een afstand van 15 cm rond de boomhals te respecteren. Schoffel alleen aan de oppervlakte, maximum 2 cm diep. Kies dus planten die geen te diep plantgat nodig hebben. Verbeter de grond met een beetje compost of organische mest, en bedek de grond na het planten met een lichte strooisellaag om verdampen tegen te gaan. Als u twijfelt, kunt u beter zaaien dan planten!

Meer informatie: bit.ly/334jyJK

Welke planten kiezen?

Planten aan de voet van bomen moeten bijzonder sterk zijn en weinig eisen stellen, willen ze overleven! Kies liever vaste planten dan eenjarigen, kies soorten die niet hoger worden dan 80 cm en let op de bezonning: terwijl duizendblad en beemdooivaarsbek halfschaduw verkiezen, hebben bossalie en margriet echt zon nodig. Denk eraan dat invasieve bomen, struiken en planten hier niet op hun plaats zijn!

Maak de juiste keuze aan de hand van de lijst met aanbevolen planten met hun eigenschappen, die u vindt op leefmilieu.brussels/plantenlijsten

Hoe ze beschermen?

De grootste vijanden van uw aanplantingen aan de voet van bomen zijn vuilnisbakken, vertrappeling en de uitwerpselen van honden. Hoe zichtbaarder en sterker uw planten, hoe minder uw planten deze ongemakken moeten ondergaan. Denk er dus aan, indien nodig, om uw jonge aanplantingen te beschermen met een boordsteen of een hekje. Zo geeft u ze de tijd om zich te vestigen.

TEGEN DE GEVEL

Gevelplanten nemen weinig plaats in op de grond, maar ze verfraaien de straat en zijn een natuurlijke schuilplaats voor vogels en insecten. Blauwregeen, bosrank en jasmijn verspreiden een heerlijke geur tijdens de bloei en maken de wijk meteen veel aangenamer! Groenblijvende klimop zorgt bovendien het hele jaar door voor een groene gevel: dit is ideaal op een blinde muur, bijvoorbeeld. In tegenstelling tot wat in het algemeen wordt gedacht, beschermen gevelplanten de muren tegen regen en isoleren ze in de winter tegen de koude en in de zomer tegen de warmte. Bij de keuze van planten en hechtingswijze dient u zeker ook rekening te houden met de staat van de muur. Hoewel wij de voorkeur geven aan inheemse planten, kunnen sommige uitheemse planten ook heel mooi zijn of de biodiversiteit ten goede komen.

Welke klimplanten?

U hebt de keuze uit 3 soorten klimplanten die zich op een verschillende manier hechten:

- **Planten met hechtwortels** of zuignappen die zich vanzelf hechten op de gevel, zoals klimhortensia en klimop. Opgelet, want sommige sterke soorten kunnen beschadigde muren nog verder doen aftakelen. Aan de andere kant zullen ze een muur in goede staat, met goed voegwerk, alleen maar beschermen.
- **Slingerplanten en rankers** die zich rond een traliwerk, gespannen draden of houten stijlen winden. Ook bosrank en bergbosrank, kamperfoelie, blauwe passiebloem en blauwewegen gaan op zoek naar licht en dragen vaak weelderige bloemen. Wees voorzichtig met blauwewegen, die dikke wortels heeft en zware en krachtige rankerige takken. Maar als u zijn groei wat inperkt, hoeft dit geen probleem te zijn.
- **Planten met lange stengels**, zoals klimroos en jasmijn, moeten worden opgebonden aan kabels of latwerk. Ze kunnen aan de straatkant komen, maar zijn misschien gemakkelijker te onderhouden aan de tuinkant of op het terras.

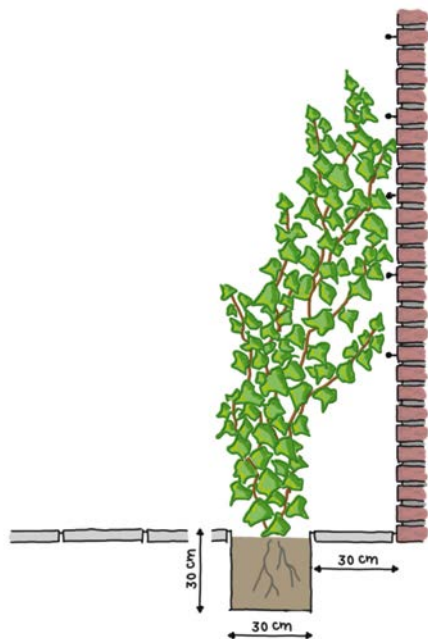

Kies de juiste klimplant volgens de bezonning van uw gevel: clematis en passiebloem hebben zon nodig, terwijl bijvoorbeeld kamperfoelie liever schaduw heeft. Tot slot zijn sommige planten zoals klimhortensia en klimop zeer gegeerd door vogels en insecten: denk hieraan wanneer u uw keuze maakt!

De volledige lijst van klimplanten met hun eigenschappen vindt u op leefmilieu.brussels/plantenlijsten

Hoe planten?

Laat een vrije doorgang van 1,5 m of zelfs 2 m. U kunt de planten in potten zetten, maar nog beter is een tegel weg te halen uit het voetpad om ze in volle grond te zetten, zodat ze water en minerale zouten kunnen opnemen. Plant op een dertigtal cm van de muur, in een plantput van minimum 30 cm diep en breed. Vraag vooraf wel na of u een vergunning nodig hebt van de gemeente. Sommige gemeenten komen de plant zelfs voor u plaatsen! Maak indien nodig kabels vast aan de muur, om de plant te ondersteunen en te geleiden.

Welk onderhoud?

Gieten is bijzonder belangrijk op het moment van aanplanten, om de plant te helpen wortel schieten. Geef hem daarom de eerste weken voldoende water, maar verdrink hem niet! In het ideale geval zou het regenwater daarna volstaan, en wordt alleen bij extreme droogte leidingwater gebruikt. Kies dus bij voorkeur harde planten die goed zijn aangepast aan ons klimaat. Voor planten in potten kan gieten zeker al snel van levensbelang zijn. Giet bij voorkeur 's avonds, om te vermijden dat het water verdampst of dat de plant verbrandt door de zon. Basisprincipe: gebruik zo weinig mogelijk leidingwater. Vergeet de plant niet te snoeien, om de doorgang vrij te houden voor voetgangers. Zorg er ook voor dat uw klimplant niet verstrengeld raakt in de elektriciteitskabels, regenpijpen of kroonlijsten. En tenzij u een overeenkomst hebt met uw burens, dient u uiteraard hun ruimte te respecteren.

DENK "OUT OF THE BOX"!

1. Zijn muren die bedekt zijn met klimplanten niet natter?

Integendeel: de planten beschermen de muren tegen regen. Als ze in volle grond staan, houden hun wortels soms ook de funderingen van het huis droog. Alleen maar voordelen voor de bewoners dus.

2. Brengen klimplanten geen schade toe aan de muren?

Op gezonde muren met voegen in goede staat beschermt de plant zelfs tegen weer en wind: hij isoleert tegen de kou in de winter en tegen de hitte in de zomer. Planten met zuignappen of hechtwortels horen echter niet thuis op een beschadigde of een geverfde muur.

3. Trekken klimplanten geen spinnen en insecten aan?

Ongetwijfeld, maar dat is net goed voor de natuur! Planten hebben bestuivende insecten nodig om zich voort te planten. En spinnen zijn de perfecte bondgenoten om het aantal insecten te beperken. Deze diertjes staan ook op het menu van tal van kleine roofdieren, te beginnen met de vogels. En geen paniek: de meeste ervan zijn totaal onschadelijk, ook de spinnen!

IN BAKKEN, POTTEN OF BALKONBAKKEN

Indien het voetpad breed genoeg is, kunt u ook bloembakken of bloempotten op het voetpad zetten, voor het huis, of in balkonbakken voor de vensters. Vergeet niet na te gaan bij de gemeente of eventueel vergunningen nodig zijn en vooral: spreek erover met uw burenl!

Denk aan de veiligheid

Uw plantenbakken mogen voorbijgangers nooit in gevaar brengen en mogen de doorgang niet hinderen: denk vooral aan slechtzienden en personen met een beperkte mobiliteit. Vermijd scherpe randen en hoeken, spijkers en splinters. Zorg dat de potten stabiel staan zodat ze niet omvallen of verdiepingen naar beneden tuimelen als het waait. Let op dat u uw burenl geen douche geeft wanneer u uw balkonbakken giet!

Potten met de juiste maat

Hoe kleiner de pot, hoe meer zorg de plant nodig heeft, vooral aan water en voeding. Kies dus een maat die uw plant alle kansen geeft om zich te ontwikkelen:

- minstens 15 cm diep voor kleine vaste planten zoals cyclamen, Oost-Indische kers en balsemien, en voor planten die zich spontaan uitzaaien zoals vergeet-me-nietje, goudsbloem en akelei;
- minstens 40 cm diep voor planten die veel water nodig hebben en dorstige planten die graag nat staan of veel wortels hebben. Dit is bijvoorbeeld het geval voor ooievaarsbek en klokje, die allebei voor een fleurige toets zorgen.

Waarin zet u ze?

Alle bakken zijn mogelijk, op voorwaarde dat ze stevig zijn, waterdicht en voorheen geen giftige producten (zoals lijm of verf) hebben bevat.

- **Terracotta** is heel mooi en laat de wortels ademen, maar is ook zwaar en breekbaar. Planten in een terracotta pot moeten ook vaker gegoten worden, omdat het water er sneller verdampt.
- **Plastic** is goedkoop en licht en is een betere keuze voor planten die houden van vocht, omdat het water minder snel verdampt. Opgelet in volle zon, want de kunststof kan verhit raken en de plant "bakken", en kan ook veel van de oorspronkelijke glans verliezen.
- **Hout** is stevig en isoleert, maar is vochtgevoelig: het moet worden behandeld (maar niet met giftige producten) en gevoerd met een vochtwerende geotextiel of een recuperatieplastic met gaatjes waarlangs het water kan wegvloeien.

Tonnen, kuipen, bakken van steigerhout, wijnkistjes, oude gieters, conservenblikken, kannen: ook oude potten kunt u perfect opnieuw gebruiken. U bent dan goedkoper gesteld en het is bovendien veel origineler! Hebben er altijd al planten in deze potten gestaan? Dan volstaat het de potten even te spoelen met zeer heet water waarin u sodakristallen hebt opgelost (100 g/l). Zo vermijdt u dat plantenziekten worden overgedragen.

Opgelet! Maak altijd een gat in de bodem van de pot. Zo vermijdt u dat het water blijft staan en dat uw planten zouden gaan rotten.

Welke grond?

Planten hebben water, lucht en voedingsstoffen nodig. Dit alles zit in een goed substraat. Dat kan u perfect zelf maken van tuinaarde (2/3) en rijpe compost (1/3); die herkent u aan zijn bosgrondgeur. De compost geeft aan de tuinaarde structuur en voeding, en houdt het water goed vast. Dat voorkomt dat de planten uitdrogen. Als u geen tuinaarde en geen compost hebt, zijn er verschillende oplossingen: vraag een buur met een tuin of hij/zij wat grond kan missen, ga compost halen bij een wijkcompost, ...

Als het niet anders lukt, kunt u teelaarde kopen in een tuincentrum. Kies biologische teelaarde of teelaarde op basis van kokosvezels of organische materialen: controleer de samenstelling op de zak. Er bestaat heel goedkope teelaarde, maar die bevat turf en chemische meststoffen. Turf wordt gewonnen in natuurgebieden die hierdoor helemaal worden aangetast. Dit soort teelaarde koopt u dus beter niet.

In Brussel zijn er tal van collectieve composten waar u terecht kunt voor compost van goede kwaliteit: leefmilieu.brussels/compostkaart

Vorbereiding van de potten

Leg een draineerlaagje onderaan in de pot, om verstikking of verrotting van de wortels te voorkomen: 3 tot 5 cm, of zelfs 10 cm voor een grote pot. Gebruik daarvoor kiezels, kleibolletjes, scherven van een gebroken pot of keitjes. In een grote bak bekleedt u de bodem en de wanden best met geotextiel. Vul vervolgens met het mengsel van aarde en compost.

Planten die de voorkeur genieten?

Kies bij voorkeur winterharde, inheemse planten die aangepast zijn aan ons klimaat en die de insecten gewoon zijn, en die dus honing opleveren (m.a.w. die nectar en pollen schenken aan de bestuivende insecten)!

Succulenten (of "vetplanten") zijn interessant omdat ze doorgaans bestand zijn tegen droogte en slechts weinig grond nodig hebben om te leven en zich te ontwikkelen (bijvoorbeeld vetkruid en sedum). Ook aromatische planten zijn een uitstekende keuze voor de bestuivende insecten (munt, tijm, rozemarijn, oregano, bonenkruid, marjolein, salie), net als echte lavendel, spoorbloem, groot kaasjeskruid, bernagie, grote zandkool, grote engelwortel, pronkerwt, grote wederik, klaver, Sint-Janskruid, slangenkruid, wilde peen, goudsbloem, duizendblad, centaurie en korenbloem, klokjes en rapunzel, reseda, rozenstruiken, ...

Kies de juiste planten aan de hand van de volledige lijst van aanbevolen planten met hun eigenschappen en wetenschappelijke naam op leefmilieu.brussels/plantenlijsten

HOE KIEST U DE JUISTE AANPLANTINGEN?

Of uw planten nu aan de voet van een boom, langs een gevel of in een bak komen, houd bij de keuze steeds rekening met:

- de plaats die ze zullen innemen wanneer ze groeien, zowel in de hoogte als in de breedte;
- de hinder die ze kunnen veroorzaken voor burenl of voorbijgangers;
- uw vermogen om ze regelmatig te onderhouden, ze te snoeien of te gieten in de zomer wanneer nodig;
- de diepte waarop u ze kunt planten;
- de bezonning en de wind op de plek waar u de planten wilt zetten;
- het resultaat dat u voor ogen hebt: groen in de winter, bloemen in de lente of de zomer, geurige bloemen, lang bloeiende bloemen, ... Keuze te over, en u beslist!

STRAATTUINIEREN, GEBRUIKSAANWIJZING

Ik informeer me en praat met mijn buren

Bespreek uw straatuinplannen met uw buren of wijkverenigingen, om ze bij uw project te betrekken en ze vanaf het begin aan te moedigen om uw aanplantingen te respecteren. Als iedereen er zijn/haar schouders onder zet, is de straat veel groener en gastvrijer voor insecten en vogels. Plantengroen op minder dan 50 m van elkaar is ideaal! Of neem samen deel aan de jaarlijkse projectoproep "Vooruit met de wijk" van Leefmilieu Brussel. Informatie op vooruitmetdewijk.brussels

Ik vraag een vergunning aan indien nodig

Vraag na bij uw gemeente (of bij het Gewest) welke regels van toepassing zijn op de beplanting van uw straat, en vraag, indien nodig, een vergunning aan (om te beplanten, trottoirtiegels weg te nemen, een bak te plaatsen, enz.).

Zelfs als u geen vergunning nodig hebt, moet u de gemeentelijke diensten op de hoogte brengen, zodat de groendienst niet per ongeluk alles weghaalt.

Ik kies mijn planten

Hebt u uw oog laten vallen op bepaalde planten? Koop ze pas als u weet wat ze nodig hebben op het vlak van grondkwaliteit, gieten en bezonning. Houd ook rekening met hun groeipotentieel, om te vermijden dat uw planten u boven het hoofd groeien.

Kies bij voorkeur inheemse planten of planten die aangepast zijn aan ons klimaat, die voldoende hard zijn om het leven in de stad aan te kunnen, en winterhard zodat u niet elk jaar nieuwe planten moet kopen. Inspiratie vindt u in onze plantenlijsten. Plant vooral geen invasieve uitheemse soorten!

Ik geef de voorkeur aan zaden

Veel plantgoed in potjes uit de winkel is tijdens de teelt behandeld met chemische meststoffen en pesticiden. Die planten worden doorgaans gekweekt in verwarmde serres en leggen enkele keren vele kilometers af, zodat ze veel energie verbruiken en broeikasgasemissies veroorzaken. Zaai uw planten dus zelf uit, indien mogelijk! Geef ze een zetje door ze binnen uit te planten. Enkele recycleerbare potjes, bij voorkeur biologisch afbreekbaar, wat potgrond, wat water en licht, en ze zijn vertrokken! Wanneer uw plantjes enkele centimeters groot zijn, kunt u ze uitplanten op het plekje dat u op straat gekozen hebt. Op het einde van de zomer of in de herfst dragen tal van planten zoals de akelei of de Oost-Indische kers zaden die u kunt oogsten. U kunt ook makkelijk zaden vinden in zadenbibliotheken, in zaaiadaatuinten en in tuincentra.

Ik kies de juiste planten

De natuur zit goed in elkaar en vraagt niet liever dan zich voort te planten! Waarom zou u meteen planten kopen? Informeer eerst eens bij uw buren of vrienden of zij geen planten hebben die u zou kunnen uitwisselen, scheuren of stekken, of waarvan u loten kunt afleggen. Ga naar plantenbeurzen, of organiseer er zelf een in uw wijk!

Indien u toch planten koopt, kies dan de juiste soort door de botanische of wetenschappelijke (Latijnse) naam te controleren. Dat is de enige manier om vergissingen te vermijden, want een naam in het Nederlands dient wel eens voor planten van verschillende soorten!

Kies bij voorkeur planten zonder knoppen, zodat ze pas op straat bloeien in de plaats van in de winkel!

Controleer ook de wortels: ze mogen niet te sterk verstrengeld zijn en niet uit de pot steken. Vermijd planten met vlekken, parasieten of verkleurde bladeren. Verplant ze na aankoop onmiddellijk in een grotere pot of in volle grond.

Alle materiaal bij de hand

Naast potten en bakken hebt u ook enkele basisgereedschappen nodig: een gieter, een snoeischaar die u tussendoor ontsmet met alcohol, azijn of waterstofperoxide, een kleine spade of een verplant-schopje, een hark of een oude riek om de grond oppervlakkig los te woelen (om te vermijden dat de grond te veel wordt gecompacteerd en een korst vormt, zodat het water niet kan doorsijpelen).

GRATIS PLANTEN!

De natuur zit goed ineen: van een plant maakt u gratis meerdere planten, door verschillende technieken te gebruiken, afhankelijk van de soort.

- **Scheuren of delen:** sommige winterharde planten hebben een wortelbasis of kluit die dikker wordt met de jaren. Door de kluit te scheuren wordt deze niet alleen vermenigvuldigd, maar verjongt de moederplant ook, zodat die er weer tegenaan kan! Plant de worteldelen snel en giet regelmatig tot de plant aanslaat. Deze techniek is van toepassing op tal van winterharde planten, maar ook op sommige bollen en wortelstokken, zoals die van iris.
- **Stekken:** snij met een schone snoeischaar een stuk van een tak of een twijg, zet het in water of in een rijke potgrond (speciaal voor stekken, bij voorkeur) en giet regelmatig. Zet de stek op een lichte, vochtige, warme plek uit de wind. Na 3 tot 4 weken ziet u de wortels verschijnen.
- **Marcotteren:** zonder in de moederplant te snijden legt u een tak af in een mengsel van aarde en compost. Zet er een U-haak over en giet. Wanneer de tak wortels heeft gekregen, snijdt u hem af van de moederplant en plant u hem uit. Deze methode geniet de voorkeur voor blauweregen en clematis.
- **Zaailingen maken:** dit is de meest natuurlijke en eenvoudige methode om aan winterharde en eenjarige planten te komen. Haal zaden bij andere tuiniers of koop er. Stop ze in teelaarde, giet en zie hoe ze groeien tot u ze kunt uitplanten op straat! Goudsbloem, margriet, klapproos, stokroos, sedum, ... Er zijn er in alle maten en kleuren!

Vorbereiding van de grond

Behalve voor planten die specifieke noden hebben (bijvoorbeeld heidegrond voor hortensia, azalea en heide), hebt u ook grond nodig die verrijkt is met organische voedingsstoffen, met andere woorden een rijpe compost.

COMPOST, HET ZWARTE GOUD

Compost is het resultaat van de ontbinding van nat en droog organisch afval: fruit- en groenteschillen, dode bladeren, gras, takken, ... Op enkele maanden tijd verteren micro-organismen dit afval om er zeer rijke meststof van te maken. De compost is rijp wanneer hij er donkerbruin uitziet, soepel aanvoelt en naar paddenstoelen ruikt. Hebt u zelf geen tuin? Misschien is er wel een collectieve compost in uw wijk! Kijk daarvoor op de kaart van de wijkcomposten:

leefmilieu.brussels/compostkaart

Hoe maakt u zelf compost:

leefmilieu.brussels/compost

Ik plant in de juiste periode

In theorie kunnen planten in pot uit het tuincentrum het hele jaar door uitgeplant worden. Doe dit echter bij voorkeur in de periodes waarin de planten actief zijn, dus in de lente, en in mindere mate in de herfst. Plant zeker niet hartje winter of wanneer het vriest, tijdens een hittegolf of in periodes van droogte!

Ik plant volgens de regels

Graaf een kuil die breder is dan diep, en zet de plant een half uur te weken om de wortels goed nat te maken. Verwijder het kluitdoek en trek de wortels wat uiteen zonder de kluit te breken. Zet de plant in de kuil, vul en duw lichtjes aan. Giet de voet van de plant overvloedig, zonder de bladeren en de bloemen nat te maken, en duw de grond opnieuw aan.

Een strooisellaag

Laat de grond niet onbedekt, zeker tot uw aanplanting aanslaat. Bedek de grond met een laag stro, varens of hakselhout van 5 cm dik. Die laag beschermt tegen de zon, voedt (zeker in het geval van hakselhout) en, vooral, houdt de grond vochtig. U hoeft dus minder vaak te gieten. En sommige strooisellagen zien er nog mooi uit ook!

Ik giet wanneer nodig

Net als mensen kunnen planten absoluut niet zonder water! Op straat droogt de grond veel sneller uit dan in een tuin, vooral in bakken of potten. Hoe kleiner de pot, hoe minder vocht hij vasthoudt. Zet planten met dezelfde waterbehoefte dus bij elkaar. Giet regelmatig als het niet genoeg regent, zonder de plant te verdrinken, de grond aan te stampen of wortels bloot te leggen (want dan kan de plant dood gaan).

Is de grond heel droog? Giet dan in twee keer om eerst de grond vochtig te maken, voordat u echt giet. Als er nog geen strooisellaag ligt, is dit het moment om een beetje te harken zodat het water gemakkelijker wordt opgenomen.

Giet bij voorkeur 's morgens (vooral als de nachten nog koud zijn en het kan vriezen) of 's avonds (vooral in de zomer, om te vermijden dat het water verdampt).

Ik zet bordjes met uitleg

Vestig de aandacht van voorbijgangers en de medewerkers van de groendienst op uw hoekje natuur. Vermeld eventueel dat u een vergunning hebt, als de gemeente dit oplegt. Gebruik bij voorkeur de informatiebordjes die uw gemeente hiervoor ter beschikking stelt. Indien ze er geen heeft, kunt u het model gebruiken dat Leefmilieu Brussel aanbiedt op zijn website. Een fysieke bescherming, zoals een bordsteen of een hekje, kunnen ook nuttig zijn.

Ik verwelkom insecten en vogels

Installeer een insectenhotel van het type takkenbos en nestkastjes, beschut tegen de heersende wind (die ze blootstelt aan de regen) en te veel zon. De beste oriëntatie is noord tot zuidoost. Maak eventueel een gat onderin, indien de bak hermetisch afgedicht is, om te vermijden dat de insecten verdrinken. Meer informatie: technische aanbevelingen over gebouwen en biodiversiteit op bit.ly/3anixi4

Ik bemest met organische meststoffen

Mettertijd wordt de aarde in bakken en potten onvruchtbaar. Het regen- en gietwater spoelt de voedingsreserves weg en de planten kwijnen weg. Denk er dus aan elk jaar 1 tot 2 cm compost toe te voegen. Indien u geen compost hebt, kunt u organische meststoffen gebruiken die verkocht worden in de tuincentra (bloedmeel, gedroogde mest, algen, enz.).

Ik snoei wanneer nodig en ik onderhoud

Knijp tijdens de bloei de verwelkte bloemen weg, zodat nieuwe knoppen kunnen verschijnen. Verwijder ook droge bladeren en dood hout. Sommige planten, vooral sommige klimplanten, moet u op het einde van de winter en in het begin van de bloeiperiode snoeien, om hun groei onder controle te houden. Denk hieraan wanneer u ze plant, om te vermijden dat ze op een mooie dag in uw gezicht zwiepen! Controleer in elk geval of de haken goed vasthangen, bind planten die wegzakken op voordat ze de doorgang gaan belemmeren. Veeg dode bladeren van het voetpad om te vermijden dat het glad wordt bij regen. Hebt u een compostvat in de tuin of neemt u deel aan een collectieve compost? Dan weet u waar u terecht kunt voor dit bruine goedge.

Potplanten moeten in een ruime pot staan en indien nodig worden verplant in de lente of de herfst. Indien u ze niet verplant, kunt u een beetje potgrond met compost toevoegen.

Ik gebruik geen pesticiden

Insecten zijn een wezenlijk onderdeel van de natuurlijke cyclus. Laat u dus niet te snel van de wijs brengen! Insecten die echt schadelijk zijn of kunnen steken, zijn zeldzaam. Beter nog: het zijn misschien wel natuurlijke bondgenoten tegen indringers. Het lieveheersbeestje en de oorworm zijn dol op bladluizen en bepaalde wormen. Vergeet niet dat ook de vlinder een rups was, voor hij zo mooi werd! Krijgt u écht met een plaag te maken? Los dan 5 eetlepels groene zeep op in 1 liter lauw water en verstuif het afgekoelde mengsel 2 of 3 keer om de bladluizen en schildluizen aan te pakken.

RECYCLEER UW KOFFIEGRUIS

Het is een uitstekende meststof! Los het gruis op in water en giet het over de voet van de planten. De wortels verdienen ook een flinke dosis stikstof, fosfor en kalium.

WELKE PLANTEN KIEZEN?

Hieronder volgt een lijst van enkele aanbevolen planten. Alleen de Latijnse benaming garandeert dat u de juiste soort mee naar huis neemt. Sommige soorten die er op lijken kunnen minder interessant of zelfs invasief zijn. Controleer op het moment van aankoop dus

steeds de Latijnse naam in plaats van de naam in het Nederlands. Al deze planten zijn interessant voor bestuivende insecten. De meeste zijn inheems, maar er zitten ook een aantal niet-invasieve exoten tussen die interessant kunnen zijn voor de fauna.

KLIMPLANTEN

Amerikaanse trompetbloem (<i>Campsis grandiflora</i> en <i>Campsis radicans</i>)	zon	planten met hechtwortels	kunnen 6 tot 10 m hoog worden	Niet inheems
Wilde kamperfoelie (<i>Lonicera periclymenum</i> en <i>Lonicera xylosteum</i>)	zon tot halfschaduw	slingerplanten	kunnen meer dan 5 m hoog worden	Inheems
Alpenbosrank (<i>Clematis alpina</i>)	halfschaduw	slingerplant	kan meer dan 5 m hoog worden	Niet inheems
Bosrank (<i>Clematis vitalba</i>)	zon met voet in de schaduw	slingerplant	kan meer dan 20 m hoog worden	Inheems
Blauweregen (<i>Wisteria sinensis</i> , <i>Wisteria floribunda</i> en <i>Wisteria macrostachya</i>)	zon	slingerplanten	kunnen meer dan 10 m hoog worden	Niet inheems
Klimhortensia (<i>Hydrangea petiolaris</i>)	halfschaduw tot schaduw	plant met hechtwortels	kan tussen 5 en 10 m hoog worden	Niet inheems
Hop (<i>Humulus lupulus</i>)	zon tot halfschaduw	slingerplant	kan 5 tot 10 m hoog worden**	Inheems
Klimop (<i>Hedera helix</i>)	zon tot halfschaduw	plant met hechtwortels	kan tot 30 m hoog worden***	Inheems
Kamerjasmijn (<i>Jasminum officinalis</i>)	zon tot halfschaduw	plant die opgebonden moet worden	kan 6 tot 9 m hoog worden	Niet inheems
Blauwe passiebloem (<i>Passiflora caerulea</i>)	zon tot halfschaduw	slingerplant	kan tot 10 m hoog worden	Niet inheems
Wijnstok (<i>Vitis vinifera</i>)*	zon	plant die ondersteund moet worden	kan 10 tot 30 m hoog worden	Inheems

* Opgelet: de invasieve plant vijfbladige wingerd (*Parthenocissus quinquefolia*) is verboden!

** De bovengrondse delen sterven elk jaar af.

*** Inheemse plant geschikt voor muren in goede staat.

AAN DE VOET VAN BOMEN OF IN BAKKEN: ALLE PLANTEN IN DEZE LIJST ZIJN WINTERHARD (MET ENKELE UITZONDERINGEN) EN INTERESSANT VOOR BESTUIVENDE INSECTEN

Duizendblad (<i>Achillea millefolium</i>)	zon tot halfschaduw	inheems
Grote engelwortel (<i>Angelica archangelica</i>)	halfschaduw	ingeburgerd
Bernagie (<i>Borago officinalis</i>)	zon tot halfschaduw	inheems
Wilde peen (<i>Daucus carota</i>)	zon tot halfschaduw	inheems
Campanula of klokje (<i>Campanula glomerata</i> , <i>trachelium</i> , <i>persicifolia</i> , <i>rapunculoides</i> , <i>rotundifolia</i>)	zon tot halfschaduw	inheems
Centaurie (<i>Centaurea cyanus</i> , <i>jacea</i> , <i>montana</i> , <i>scabiosa</i>)	zon	inheems
Spoorbloem (<i>Centranthus ruber</i>)	volle zon tot halfschaduw	ingeburgerd
Gewone smeerwortel (<i>Symphytum officinale</i>)	volle zon tot halfschaduw	inheems
Geranium of ooievaarsbek (<i>Geranium pratense</i> , <i>pyrenaicum</i> , <i>robertianum</i> , <i>sanguineum</i>)	zon tot halfschaduw	inheems
Lavendel (<i>Lavandula angustifolia</i>)	zon	inheems
Grote wederik (<i>Lysimachia vulgaris</i>)	halfschaduw	inheems
Gewone margriet (<i>Leucanthemum vulgare</i>)	zon tot halfschaduw	inheems
Groot kaasjeskruid (<i>Malva sylvestris</i>)*	zon	inheems
Aarmunt of groene munt (<i>Mentha spicata</i>)	halfschaduw	inheems
Sint-Janskruid (<i>Hypericum perforatum</i>)	halfschaduw	inheems
Wilde marjolein (<i>Origanum vulgare</i>)	halfschaduw	inheems
Pronkerwt (<i>Lathyrus odoratus</i>)	zon tot halfschaduw	uitheems
Gulden of echte sleutelbloem (<i>Primula veris</i>)	zon tot halfschaduw	inheems
Rozemarijn (<i>Rosmarinus officinalis</i>)	zon	uitheems
Wouw (<i>Reseda luteola</i> , <i>lutea</i>)	zon	inheems
Grote zandkool of wilde rucola (<i>Diploxys tenuifolia</i>)	zon tot halfschaduw	inheems
Bossalie (<i>Salvia nemorosa</i>)	zon	inheems
Sedum (<i>Sedum acre</i> , <i>album</i> , <i>rupestre</i>)	zon	inheems
Kleine tijm of wilde tijm (<i>Thymus serpyllum</i>)	zon	inheems
Goudsbloem (<i>Calendula officinalis</i>)	zon tot halfschaduw	uitheems
Klaver (<i>Trifolium pratense</i> , <i>repens</i>)	zon	inheems
Tijm (<i>Thymus vulgaris</i>)	zon	inheems
Slangenkruid (<i>Echium vulgare</i>)	zon	inheems

* Tweejarig

Wilde kamperfoelie (*Lonicera periclymenum*)

(Chinese) blauweregen (*Wisteria sinensis*)

Muurpeper (*Sedum acre*)

Tuingoudsbloem (*Calendula officinalis*)

Pronkerwt (*Lathyrus odoratus*)

Bosrank (*Clematis vitalba*)

Echte lavendel (*Lavendula angustifolia*)

Grote wederik (*Lysimachia vulgaris*)

Slangenkruid (*Echium vulgare*)

INVASIEVE UITHEEMSE PLANTEN MET PLANTVERBOD

- Vlinderstruik (*Buddleja davidii*)
- Reuzenbalsemien (*Balsamina glandulifera*)
- Reuzenberenklauw (*Heracleum mantegazzianum*)
- Japanse duizendknoop (*Fallopia japonica*)
- Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*)
- ...

De volledige lijsten van aanbevolen en verboden planten vindt u op leefmilieu.brussels/plantenlijsten

ONLINE:

- Gids duurzame gebouwen: gidsduurzamegebouwen.brussels
- Brochure "Een natuurlijke en gezellige tuin": bit.ly/NatuurlijkeGezelligeTuin
- Lijsten van aanbevolen en verboden planten: leefmilieu.brussels/plantenlijsten

Publicaties zoals brochures kunnen ook gratis worden besteld op 02 775 75 75 of info@leefmilieu.brussels

Worms (kaart van de wijkcomposten): wormsasbl.org

Projectoproep «Vooruit met de wijk»: vooruitmetdewijk.brussels

Vergunningen of toelatingen om te beplanten:

- Sint-Gillis: bit.ly/BeplantSintGillis
- Elsene: bit.ly/BeplantElsene
- Brussel-Stad: bit.ly/BeplantBrusselStad
- Vorst : bit.ly/BeplantVorst
- Schaarbeek: bit.ly/BeplantSchaarbeek
- ...

VOOR DE GEWESTWEGEN:

- Raadpleeg de kaart van het netwerk op data-mobility.brussels/mobigis/nl > Netwerk > Gewestwegen
- Vraag een vergunning aan:

GOB

Brussel Mobiliteit

District

Vooruitgangstraat 80, bus 1

1035 Brussel

Of per e-mail: district@sprb.brussels

Redactie: Virginie de la Renaudie

Leescomité: Florence Didion, Julien Ruelle, Pascal Fostiez (Brussel Mobiliteit), Laurent Somme, Guy Rotsaert

Coördinatie: Florence Didion

Wettelijk depot: D/2020/5762/03

Verantwoordelijke uitgevers: F. Fontaine & B. Dewulf - Havenlaan 86C/3000 - 1000 Brussel

Gedrukt met plantaardige inkt op gerecycleerd papier

Copyright (©):

Fotos: Benayed Maïssam: p. 4, 5, 23, Demeuse Frédéric: p. 2, Flickr: p. 11, 13, Fonck Yves: p. 2, 6,

Gemeente Jette: p. 5, Getty images: p. 4, 5, 7, 8, 10, 12, 14, 16,

Hennaut Christine: p. 4, Maindiaux Bénédicte: p. 1, 2, 3, 6, 10, 24, Wikimedia: p. 18, 22, 23

Illustratie: Serge Gérard : p. 12

© Leefmilieu Brussel - Maart 2020